

Inkomenspositie van Anw-ontvangers en overige nabestaanden

Sophie Doove
Wouter van Andel
Fleur Gommans
Thomas Slager

CBS Den Haag
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag
Postbus 24500
2490 HA Den Haag
+31 70 337 38 00
www.cbs.nl

projectnummer

180277
Centrum voor Beleidsstatistiek
November 2018

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Uitleg bij de tabellenset	5
2.1	Tabellen 1 tot en met 5	5
2.2	Tabel 6	7
3.	Inkomenssituatie van nabestaanden	8
3.1	Geslacht, leeftijd en opleidingsniveau	8
3.2	Sociaaleconomische categorie en wekelijkse arbeidsduur	10
3.3	Inkomen	11
4.	Reden van uitstroom en sociaaleconomische categorie na uitstroom	14
4.1	Reden van uitstroom	14
4.2	Sociaaleconomische categorie na uitstroom	16
	Bijlage 1: Technische toelichting	17

1. Inleiding

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft het Centrum voor Beleidsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS-CvB) gevraagd onderzoek te doen naar de financiële situatie van personen na het verliezen van hun partner. De vraag die SZW hiermee wil beantwoorden luidt: is de financiële bescherming die de overheid biedt aan nabestaanden, voor zover zij het nodig hebben voor de financiële gevolgen van het verlies van de partner of ouder(s), doeltreffend en doelmatig?

Om in de informatiebehoefte van SZW te voorzien, heeft CBS-CvB aanvullend statistisch onderzoek uitgevoerd waarmee inzicht wordt gegeven in de inkomenssituatie en sociaaleconomische categorie van weduwen en weduwnaars voorafgaand aan, in het jaar van, en in de jaren na, het overlijden van hun partner. De kenmerken van verschillende groepen nabestaanden die wel en geen uitkering uit de Algemene Nabestaandenwet (Anw) ontvangen, zijn in kaart gebracht. Door kenmerken van deze groepen door de tijd heen te volgen, kunnen uitspraken worden gedaan over de doeltreffendheid van het beleid. Bovendien is het hiermee mogelijk om de inkomenssituatie van Anw-ontvangende nabestaanden te vergelijken met die van nabestaanden die geen Anw-uitkering ontvangen.

Naast de instromers in de Anw, is SZW ook geïnteresseerd in de uitstromers uit de Anw. Daarom heeft CBS-CvB de gebeurtenissen die samenvallen met het jaar van uitstroom vastgesteld, waarmee inzicht wordt verkregen in de mogelijke reden van de uitstroom. Daarnaast is van uitstromers de sociaaleconomische categorie na het beëindigen van de Anw-uitkering in kaart gebracht.

Het onderzoek heeft geresulteerd in een tabellenset en dit rapport. De tabellenset bevat zes tabellen met alle in kaart gebrachte informatie over nabestaanden en uitstromers uit de Anw. Dit rapport dient als leeswijzer bij de tabellenset en bevat de belangrijkste resultaten uit de tabellen. In hoofdstuk 2 wordt uitleg gegeven bij de tabellen. In hoofdstuk 3 wordt vervolgens ingegaan op de belangrijkste resultaten met betrekking tot de kenmerken van nabestaanden voorafgaand aan en na het overlijden van de partner. Hoofdstuk 4 geeft de belangrijkste resultaten weer met betrekking tot de uitstromers, hun sociaaleconomische categorie en de mogelijke reden van uitstroom. Bijlage 1 bevat een technische toelichting bij het onderzoek.

2. Uitleg bij de tabellenset

In dit hoofdstuk wordt uitleg bij de tabellenset gegeven. Dit helpt de lezer bij het interpreteren van de resultaten. Zie daarnaast bijlage 1 voor een meer uitgebreide toelichting op het afbakenen van de groepen en definities van de variabelen in de tabellen.

2.1 Tabellen 1 tot en met 5

De tabellen 1 tot en met 5 uit de tabellenset bevatten gegevens over de (inkomens)situatie van nabestaanden. Tabel 1 heeft betrekking op het jaar vóór overlijden van de partner (t-1), tabel 2 heeft betrekking op het jaar van overlijden van de partner (t) en tabellen 3, 4 en 5 hebben betrekking op respectievelijk één, twee en drie jaar na overlijden van de partner (t+1, t+2 en t+3).

Groepen

De tabellen bevatten in de kolommen zes hoofdgroepen:

- Groep 1: Anw-ontvangers met kind: nabestaanden die een Anw-uitkering ontvangen omdat zij minimaal één minderjarig kind hebben.
- Groep 2: Anw-ontvangers met arbeidsongeschiktheid (ao): nabestaanden die een Anw-uitkering ontvangen omdat zij voor minimaal 45% arbeidsongeschikt zijn.
- Groep 3: Niet Anw-ontvangers met laag inkomen: nabestaanden die geen Anw-uitkering ontvangen omdat zij geen minderjarige kinderen hebben en niet (of minder dan 45%) arbeidsongeschikt zijn.
- Groep 4: Niet Anw-ontvangers met kind of arbeidsongeschiktheid (ao): nabestaanden die door een te hoog inkomen uit arbeid geen Anw-uitkering ontvangen (de nihil- of nuluitkeringen); er zou recht kunnen zijn op basis van minderjarige kinderen of arbeidsongeschiktheid.
- Groep 5: Potentieel Anw-gerechtigden: nabestaanden die potentieel Anw-gerechtigd zijn maar geen Anw-uitkering hebben aangevraagd of ontvangen.
- Groep 6: Nieuwe instroom in 2015/16: nabestaanden die instromen in de Anw in 2015 of 2016. Deze groep overlapt met groep 1 en 2.

Op één moment in de tijd is bepaald tot welke groep een persoon behoort. Voor Anw-ontvangers is het peilmoment voor deze bepaling het moment waarop zij instromen in de Anw. Voor nabestaanden die geen Anw-uitkering ontvangen, is het peilmoment voor deze bepaling het moment van overlijden van de partner. Wanneer de situatie van de persoon wijzigt in daaropvolgende jaren en deze persoon daardoor niet meer voldoet aan de kenmerken van de oorspronkelijk groep, blijft de groepsindeling ongewijzigd. Op deze manier is het mogelijk om veranderingen binnen en tussen de groepen door de tijd heen in kaart te brengen.

Extra uitsplitsingen van de groepen

De zes hoofdgroepen worden uitgesplitst naar geslacht, leeftijd en (waar van toepassing) de leeftijd van het jongste kind. Ook de uitsplitsingen zijn weergegeven in de kolommen van de tabellen. Deze uitsplitsingen van de groepen kunnen worden gebruikt om naar specifieke doelgroepen te kunnen kijken. Bijvoorbeeld naar vrouwelijke nabestaanden, oudere nabestaanden of juist nabestaanden met jonge kinderen.

Ook deze kenmerken zijn op één moment in de tijd vastgesteld. Het gaat steeds om de situatie aan het einde van het kalenderjaar waarin de partner is overleden (t). Zoals eerder aangegeven, wijzigt deze indeling dus niet tussen de tabellen. Als een persoon in de leeftijdscategorie 21 tot 30 jaar valt in

het jaar van overlijden van de partner (tabel 2), behoort deze persoon ook in alle andere tabellen tot deze groep.

Kenmerken van de nabestaanden door de tijd heen

In de rijen van de tabellen zijn verschillende kenmerken weergegeven in het jaar voorafgaand aan het overlijden van de partner, het jaar van overlijden en de drie jaren erna. Het gaat om:

- de sociaaleconomische categorie;
- de wekelijkse arbeidsduur;
- inzet van een re-integratie voorziening;
- de primaire inkomensbron van het huishouden;
- de secundaire inkomensbron van het huishouden;
- en de inkomensklasse van het huishouden.

Daarnaast zijn enkele veranderingen met betrekking tot de inkomenssituatie ten opzichte van het voorgaande jaar opgenomen. Het gaat om:

- wekelijkse arbeidsduur toegenomen met minimaal 4 uur;
- wekelijkse arbeidsduur afgenomen met minimaal 4 uur;
- instroom in werkloosheidsuitkering;
- instroom in bijstandsuitkering;
- instroom in Anw-uitkering;
- uitstroom uit Anw-uitkering;
- inkomen toegenomen met minimaal 500 euro;
- inkomen afgenomen met minimaal 500 euro;
- en verandering in primaire inkomensbron.

Deze variabelen zijn niet opgenomen voor het jaar voorafgaand aan het overlijden van de partner (tabel 1), omdat dit het eerste verslagjaar is, en daardoor een vergelijking met een jaar eerder niet mogelijk is.

Ook het hoogst behaalde opleidingsniveau is opgenomen als kenmerk, maar dan alleen voor het jaar voorafgaand aan het overlijden van de partner (tabel 1).

Verandering in aantal personen per groep per tabel

In tabel 1, 2 en 3 is het aantal personen per groep steeds gelijk. In tabel 4 neemt het aantal iets af en tabel 5 neemt het nog iets verder af. Dit heeft te maken met de beschikbaarheid van inkomensgegevens. De populatie van het onderzoek betreft personen die in de periode 2012-2015 hun partner hebben verloren. Omdat inkomensgegevens nog niet beschikbaar zijn voor het jaar 2017 en 2018, kan voor personen die hun partner hebben verloren in 2015 niet verder gekeken worden dan één jaar na overlijden van de partner. Voor personen die hun partner verloren in 2014 kan niet verder gekeken worden dan twee jaar na overlijden van de partner. Om toch een vergelijking tussen de jaren mogelijk te kunnen maken én om de vergelijking tussen de groepen te vergemakkelijken, worden de kenmerken weergegeven in percentages. Op deze manier is steeds de relatieve verdeling over de categorieën zichtbaar en zijn deze te vergelijken tussen zowel momenten in de tijd (i.e., tabellen) als tussen de groepen.

2.2 Tabel 6

Tabel 6 bevat voor personen van wie de Anw-uitkering in 2012, 2013, 2014 of 2015 is beëindigd de mogelijke reden van uitstroom en de sociaaleconomische categorie een jaar na de uitstroom. In deze tabel zijn zowel absolute aantallen als percentages opgenomen.

Groepen

De uitstromers in de tabel zijn ingedeeld in twee hoofdgroepen:

Groep 7: Anw-uitstromers met kind: nabestaanden die een Anw-uitkering ontvangen omdat zij minimaal één minderjarig kind hebben.

Groep 8: Anw-uitstromers met arbeidsongeschiktheid (ao): nabestaanden die een Anw-uitkering ontvangen omdat zij voor minimaal 45% arbeidsongeschikt zijn.

Mogelijke reden van uitstroom

In de tabel is aangegeven of in het jaar van uitstroom een of meer van de volgende gebeurtenissen plaatsvonden:

- het bereiken van de AOW-leeftijd;
- het bereiken van de leeftijd van 18 jaar door jongste kind;
- het niet meer minimaal 45% arbeidsongeschikt zijn;
- een toename van inkomen uit arbeid tot boven de wettelijke inkomensgrens;
- het gaan samenwonen met een nieuwe partner;
- het overlijden van de uitstromer;
- of emigratie van de uitstromer.

Personen voor wie het onbekend is of de uitstroom met een van deze gebeurtenissen samenviel, is nagegaan of de uitstroom in september 2013 plaatsvond. Dit omdat in september 2013 een zeer grote groep Anw-ontvangers is uitgestroomd als gevolg van een wetswijziging.

De uitstroom kan samenvallen met één of meerdere gebeurtenissen. Alleen bij overlijden van de uitstromer worden de andere gebeurtenissen niet weergegeven. Het samenvallen van deze gebeurtenissen met de uitstroom uit de Anw geeft een indicatie van de reden van de uitstroom.

Sociaaleconomische categorie

Naast de mogelijke reden van de uitstroom is voor deze tabel ook nagegaan wat de sociaaleconomische categorie van uitstromers is in het kalenderjaar na de uitstroom. Dit geeft een beeld van de inkomenssituatie waarin uitstromers terechtkomen na de beëindiging van hun Anw-uitkering.

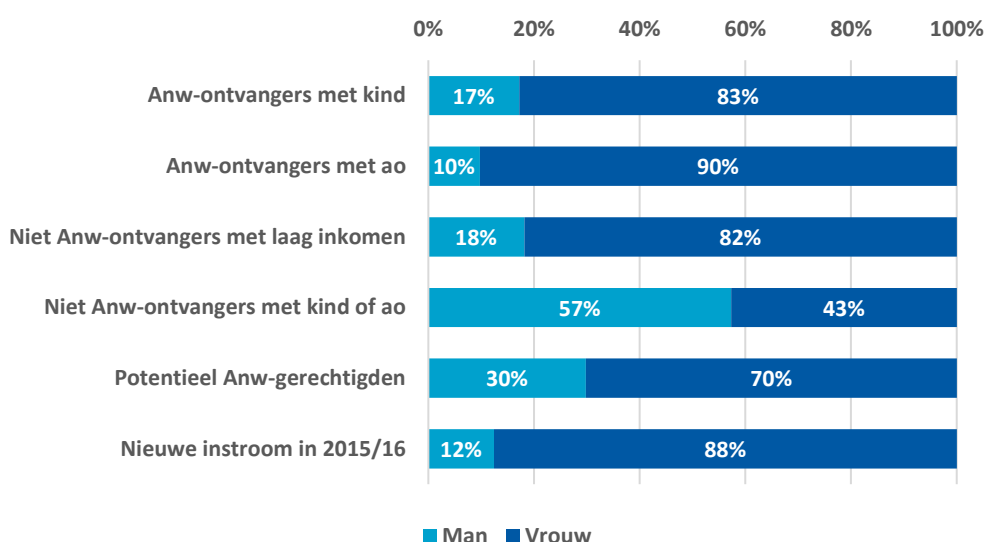
3. Inkomenssituatie van nabestaanden

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten uit de tabellen 1 tot en met 5 besproken. Dit hoofdstuk geeft daarnaast een idee hoe de lezer de tabellen kan gebruiken om verschillen over de tijd en tussen groepen uit de tabellen kan halen.

3.1 Geslacht, leeftijd en opleidingsniveau

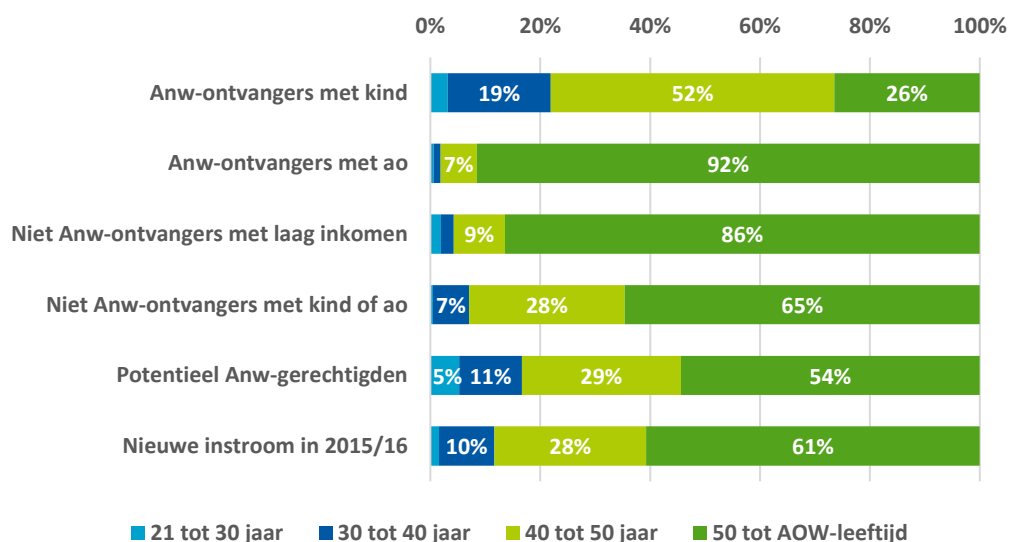
In figuur 1 is te zien dat in vrijwel alle groepen het merendeel vrouw is. Alleen de groep met nabestaanden die door een te hoog inkomen uit arbeid geen Anw-uitkering ontvangt (Niet Anw-ontvangers met kind of ao), bestaat voor meer dan de helft uit mannen.

Figuur 1. Aandeel mannen en vrouwen in de zes hoofdgroepen nabestaanden

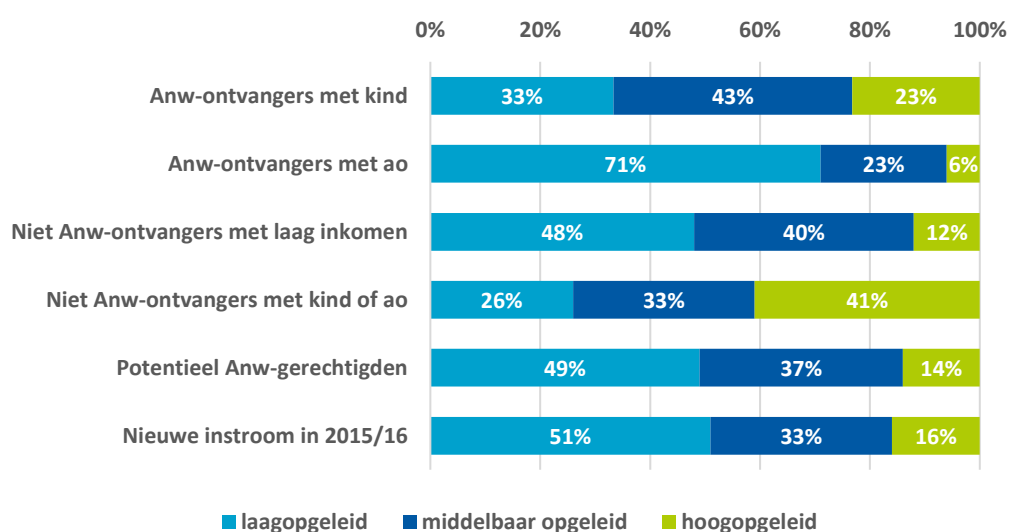
In figuur 2 is te zien dat, zoals te verwachten viel, de Anw-ontvangers met minderjarige kinderen (groep 1) vaker dan de andere groepen in de leeftijdscategorie 30 tot 50 jaar vallen. Ook de andere groepen met een mix van personen met en zonder minderjarige kinderen zijn relatief jonger dan de Anw-ontvangers met arbeidsongeschiktheid en de niet Anw-ontvangers met laag inkomen. In de twee laatstgenoemde groepen zitten per definitie geen mensen met minderjarige kinderen.

Figuur 2. Leeftijdverdeling in de zes hoofdgroepen nabestaanden

In figuur 3 is te zien dat personen in de groep nabestaanden die door een hoog inkomen uit arbeid geen Anw-uitkering ontvangt (niet Anw-ontvangers met kind of ao) vaker hoogopgeleid zijn dan de andere groepen. Ook de groep Anw-ontvangers met minderjarige kinderen is relatief vaak hoogopgeleid. Personen in de groep Anw-ontvangers met arbeidsongeschiktheid zijn relatief vaak laag opgeleid.

Figuur 3. Opleidingsniveau in de zes hoofdgroepen nabestaanden*

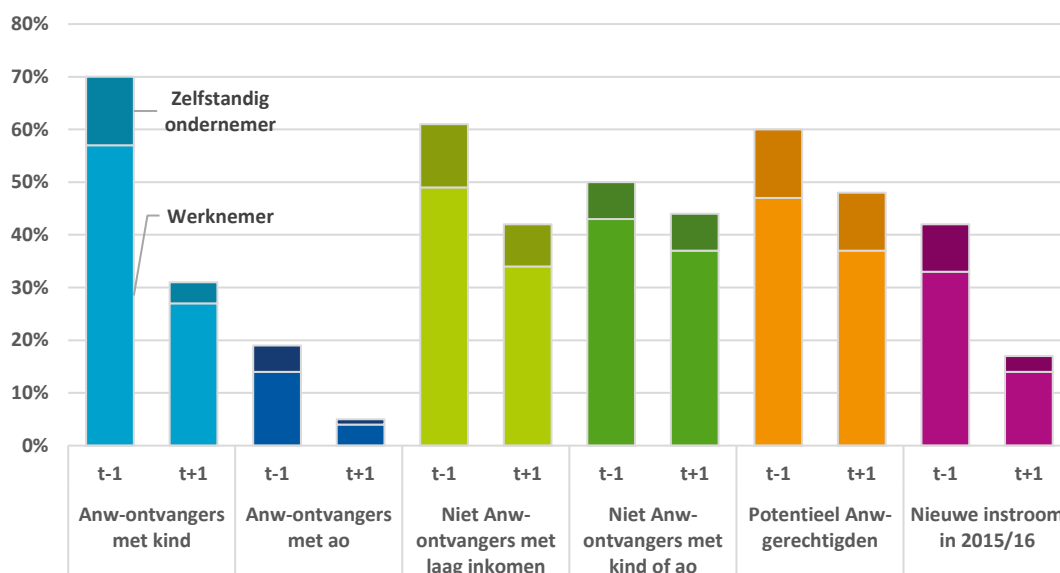

*De uitkomsten hebben een nauwkeurigheid van minimaal 80%. Dat betekent dat met 80% zekerheid gesteld kan worden dat het aandeel personen met een hoog, midden of laag opleidingsniveau werkelijk het weergegeven percentage is.

3.2 Sociaaleconomische categorie en wekelijkse arbeidsduur

In alle groepen met nabestaanden neemt de arbeidsparticipatie af na het overlijden van de partner. Zo neemt in alle groepen het percentage personen dat geen baan als werknemer heeft, toe naarmate de tijd vordert. In lijn hiermee neemt het aandeel personen dat als belangrijkste inkomensbron 'inkomsten uit arbeid als werknemer of zelfstandige' heeft af na het overlijden van de partner (figuur 4). Ook is te zien dat van alle nabestaanden binnen het onderzoek in het jaar voor het overlijden van de partner 44 procent werknemer en 10 procent zelfstandige is. Een jaar na het overlijden van de partner is 30 procent werknemer en 6 procent zelfstandige. Alleen in de groep met nabestaanden die door een hoog inkomen uit arbeid geen Anw-uitkering ontvangt (niet Anw-ontvangers met kind of ao) is het aandeel zelfstandigen onveranderd; het aandeel werknemers neemt ook hier af. In alle groepen wordt de afname van het aantal werknemers en zelfstandigen voornamelijk gecompenseerd door een toename van het aantal personen dat een 'overige' uitkering¹ als belangrijkste inkomensbron heeft.

Figuur 4. Aandeel personen van wie de sociaaleconomische categorie (op basis van primaire inkomensbron) werknemer of zelfstandig ondernemer is in het jaar (t-1) en een jaar na (t+1) overlijden van de partner in de zes hoofdgroepen nabestaanden

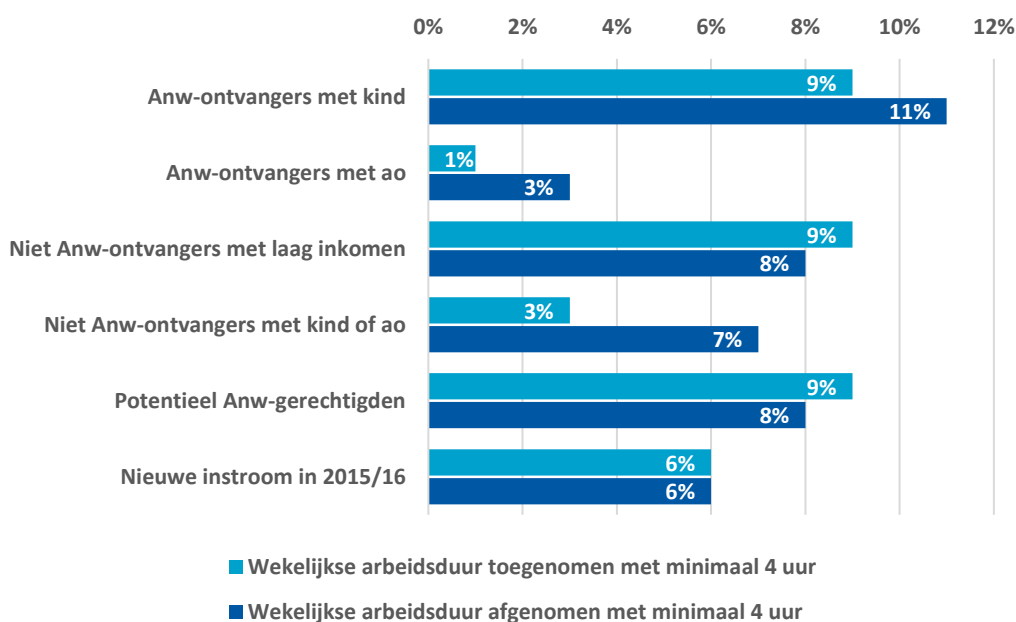

Als we kijken naar de wekelijkse arbeidsduur van personen met een baan als werknemer, zien we dat dit redelijk stabiel blijft na het overlijden van de partner. Dit geldt voor alle groepen. Als gekeken wordt naar het aandeel personen waarvan de wekelijkse arbeidsduur toe- of afneemt, is te zien dat de mate waarin verandering plaatsvindt redelijk stabiel is over de tijd. In figuur 5 is voor het jaar na het overlijden van de partner weergegeven of personen ten opzichte van een jaar eerder vier uur meer of minder zijn gaan werken. Er zijn wel steeds personen waarvan het aantal uren met minimaal vier uur is veranderd, maar het aandeel nabestaanden waarbij het aantal uren afneemt verschilt in de meeste groepen niet veel van het aandeel waarbij het aantal uren toeneemt. Bij de Anw-ontvangers (groep 1 en groep 2) en met name bij de niet Anw-ontvangers met minderjarig kinderen of arbeidsongeschiktheid, is het aandeel personen van wie de wekelijkse arbeidsduur is afgenomen

¹ Onder overige uitkeringen binnen de sociaaleconomische categorie vallen overige sociale voorzieningen zoals Anw, AOW, IOAW, IOAZ, Wajong, BBZ, oorlogs- en verzetspensioen en (aanvullend) pensioen.

groter dan het aandeel bij wie het is toegenomen. Ook zijn in figuur 5 verschillen tussen groepen te zien in de mate waarin verandering van de arbeidsduur plaatsvindt. In de groep niet Anw-ontvangers met minderjarig kinderen of arbeidsongeschiktheid vindt de minste verandering plaats in het jaar na overlijden en in de groep Anw-ontvangers met minderjarige kinderen het meeste.

Figuur 5. Aandeel personen van wie de wekelijkse arbeidsduur is toe- en afgenomen met minimaal 4 uur tussen het jaar van overlijden van de partner (t) en een jaar later (t+1) in de zes hoofdgroepen nabestaanden

3.3 Inkomen

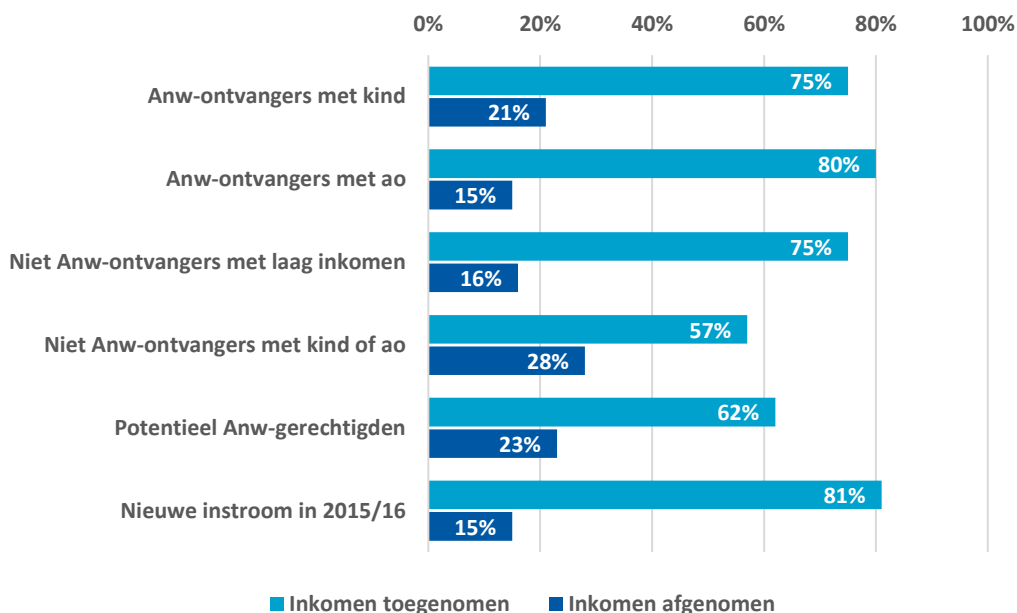
In lijn met de afname van de arbeidsparticipatie, is te zien dat ook het aandeel 'inkomen uit loon' als primaire inkomensbron afneemt na het overlijden van een partner. Dit geldt voor alle groepen, maar de afname is het sterkst voor de groepen Anw-ontvangers (groep 1, 2 en 6). Wat in alle groepen opvalt, is dat de afname het grootst is tussen het jaar van het overlijden van de partner en één jaar later. Vanaf twee jaar na het overlijden stabiliseert het aandeel personen voor wie loon de primaire inkomensbron is weer enigszins. In de groepen met Anw-ontvangers wordt de afname van het aandeel loon als primaire inkomensbron logischerwijs gecompenseerd door een toename van het aandeel personen dat Anw ontvangt, maar ook door een toename van het aandeel overige uitkeringen². Ook in de andere groepen wordt de afname van loon gecompenseerd door een toename in het aandeel personen dat een overige uitkering als primaire inkomensbron heeft.

In geen van de groepen is een grote verschuiving in de inkomensklasse van huishoudens te zien na het overlijden van een partner. In figuur 6 is te zien dat het persoonlijk inkomen bij de meerderheid van de nabestaanden met minimaal 500 euro toeneemt in het jaar na het overlijden van de partner, ten opzichte van een jaar eerder. Het aandeel personen bij wie een toename van het persoonlijk inkomen

² Onder overige uitkeringen binnen de primaire inkomensbron vallen IOAW, IOAZ, Wajong, BBZ, AOW, (aanvullend) pensioen, lijfrente, en oorlogs- en verzetspensioen.

plaatsvindt, is het grootst bij de groepen Anw-ontvangers (groep 1, 2 en 6) en bij de groep niet Anw-ontvangers met een laag inkomen (groep 3).

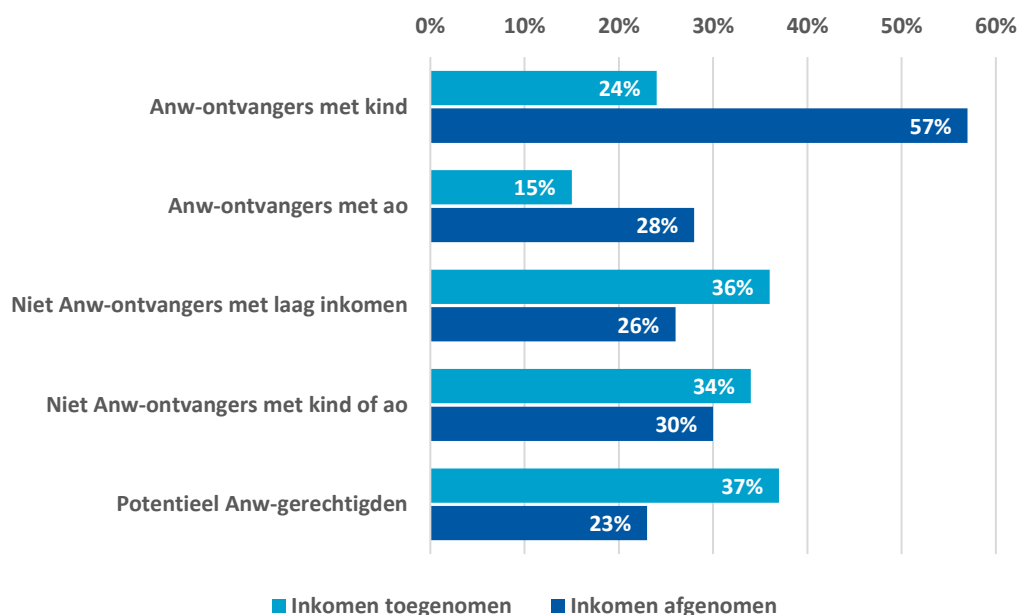
Figuur 6. Aandeel personen van wie het persoonlijk inkomen is toe- en afgenomen met minimaal 500 euro tussen het jaar van overlijden van de partner (t) en een jaar later (t+1) in de zes hoofdgroepen nabestaanden

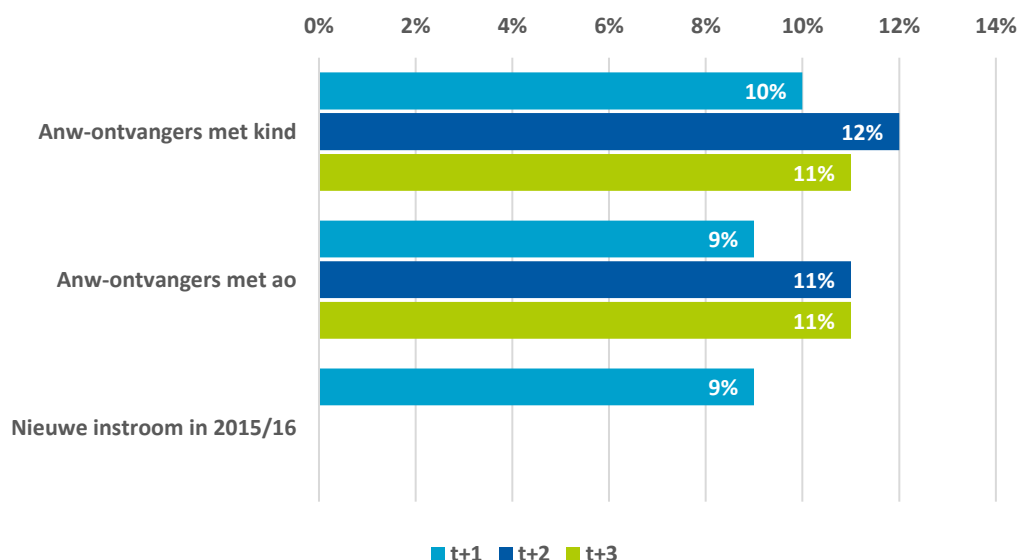
Opvallend is dat wanneer gekeken wordt naar de verandering van inkomen drie jaar na het overlijden van de partner er een heel ander beeld te zien is. Figuur 7 laat zien dat het persoonlijk inkomen drie jaar na het overlijden van de partner vaker af- dan toeneemt in de groepen Anw-ontvangers (groep 1, 2 en 6), met name in de groep met minderjarige kinderen. In de overige groepen komt een toename nog steeds vaker voor dan een afname, maar wel minder vaak dan in het eerste jaar na overlijden van de partner.

Van de nabestaanden in de Anw-ontvangers groepen stroomt ook een deel weer uit de Anw in de jaren na het overlijden van de partner. In figuur 8 is te zien dat, binnen elke groep Anw-ontvangers, jaarlijks rond de 10 procent van de personen weer uitstroomt uit de Anw.

Figuur 7. Aandeel personen van wie het persoonlijk inkomen is toe- en afgenomen met minimaal 500 euro tussen het tweede jaar na het overlijden van de partner (t+2) en een jaar later (t+3) in de zes hoofdgroepen nabestaanden

*Figuur 8. Aandeel Anw-ontvangers dat weer uitstroom uit de Anw één jaar (t+1), twee jaar (t+2) en drie jaar (t+3) na het overlijden van de partner**

* Voor de groep 'nieuwe instroom in 2015/16' zijn geen gegevens voor t+2 en t+3 beschikbaar.

4. Reden van uitstroom en sociaaleconomische categorie na uitstroom

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten uit tabel 6 besproken.

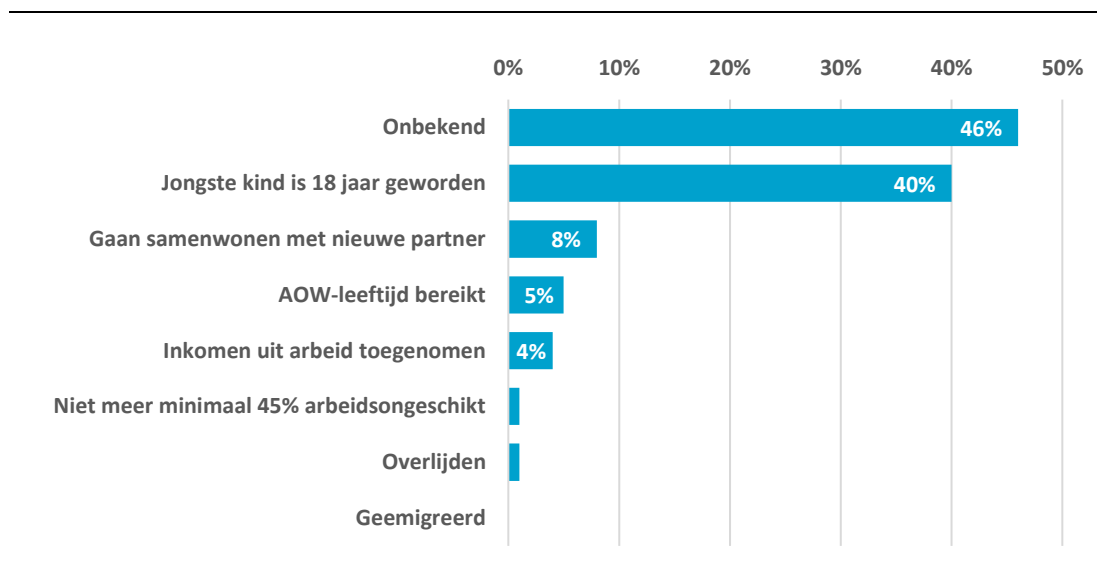
4.1 Reden van uitstroom

Voor personen waarvan de Anw-uitkering in 2012, 2013, 2014 of 2015 is beëindigd, is gekeken of in het uitstroomjaar een gebeurtenis heeft plaatsgevonden die de mogelijke reden van uitstroom kan zijn.

In figuur 9 zijn deze gebeurtenissen voor de groep uitstromers met minderjarige kinderen weergegeven. Voor 46 procent van deze uitstromers was niet bekend of een van de gedefinieerde gebeurtenissen plaatsvond in het jaar van uitstroom. Van deze personen stroomde het merendeel (80 procent van de onbekenden) uit in september 2013, mogelijk als gevolg van de wetswijziging. Per 1 juli 2013 is de Anw namelijk volledig inkomensafhankelijk geworden. Voor de nabestaanden die op 1 april 2013 al recht hadden op een Anw-uitkering geldt deze verandering per 1 oktober 2013. Hierdoor vond er relatief veel uitstroom plaats in september 2013.

Bij 40 procent van de groep uitstromers met minderjarige kinderen werd het jongste kind in het jaar van uitstroom 18 jaar. Daarnaast is 8 procent van de uitstromers in het jaar van uitstroom gaan samenwonen met een nieuwe partner. Een klein aandeel bereikte de AOW-leeftijd (5 procent) of had een toename van het inkomen tot boven de wettelijke inkomensgrens voor Anw³ (4 procent). Slechts een zeer klein aandeel overleed in het jaar van uitstroom of was niet meer voor minimaal 45 procent arbeidsongeschikt. Uitstroom binnen de groep met minderjarige kinderen lijkt dus met name het gevolg van de wetswijziging in 2013 en het niet meer hebben van een minderjarig kind.

Figuur 9. Gebeurtenis in het jaar van uitstroom voor Anw-uitstromers (in 2012-2015) met minderjarige kinderen (groep 7)

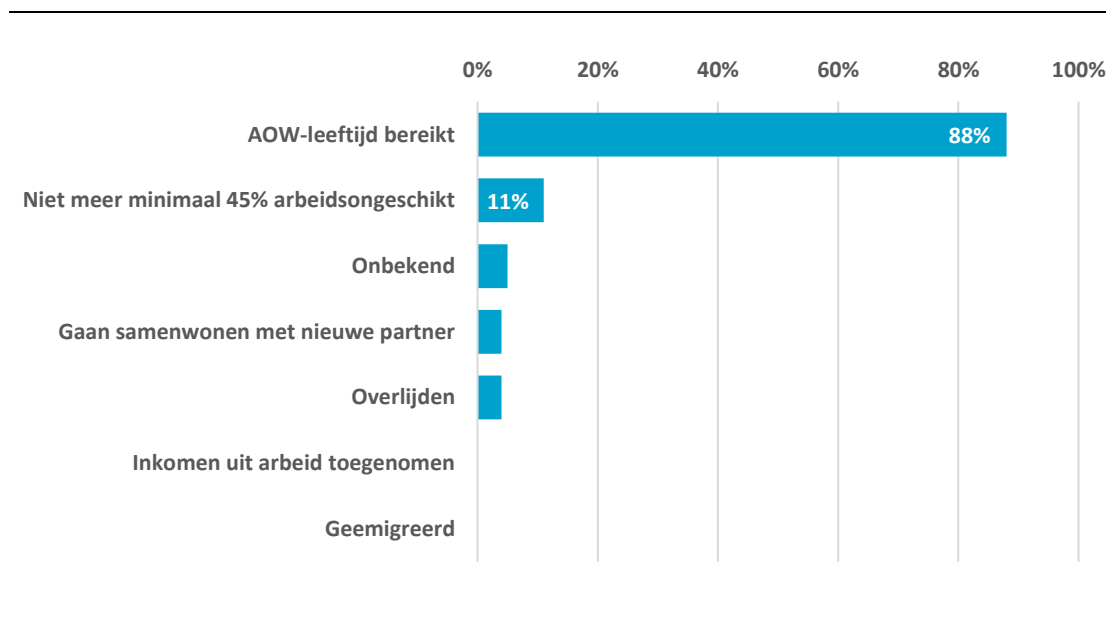

³ Om na te gaan of een persoon recht heeft op Anw op basis van het inkomen, bekijkt de Sociale Verzekeringsbank (SVB) of het inkomen van een persoon onder een de wettelijke grens valt. Voor dit onderzoek zijn de wettelijke grenzen aangehouden die in 2018 golden. Indien een persoon per maand meer dan 2 577 euro ontvangt aan loon, winst als zelfstandig ondernemer of inkomen uit (vervroegd) pensioen, dan bestaat er geen recht op een Anw-uitkering o.b.v. het inkomen.

Figuur 10 geeft de mogelijk reden van uitstroom weer voor de groep uitstromers met minimaal 45 procent arbeidsongeschiktheid. Binnen deze groep lijkt het bereiken van de AOW-leeftijd de voornaamste reden van uitstroom. Het overgrote deel (80 procent) bereikte de AOW-leeftijd in het jaar van uitstroom. Daarnaast werd 11 procent van deze uitstromers minder dan 45 procent arbeidsongeschikt in het jaar van uitstroom. Het gaat hierbij om personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering van het UWV. Voor personen zonder arbeidsverleden die ten tijde van hun Anw-aanvraag arbeidsongeschikt zijn verklaard voor minimaal 45 procent, beschikt het CBS niet over gegevens om dit vast te kunnen stellen. Het is daarom mogelijk dat een groter aandeel dan nu bekend, uitstroomt doordat de arbeidsongeschiktheid is afgenomen.

Ook in de groep uitstromers met minimaal 45 procent arbeidsongeschiktheid, is het voor een deel van de uitstromers onbekend welke gebeurtenis plaatsvond in het jaar van de uitstroom. Van deze groep waarvoor de gebeurtenis onbekend is, stroomde 23 procent uit in september 2013 (ten tijde van de wetswijziging). Dit is een aanzienlijk kleiner aandeel dan in de groep uitstromers met minderjarige kinderen.

Figuur 10. Gebeurtenis in het jaar van uitstroom voor Anw-uitstromers (in 2012-2015) met minimaal 45 procent arbeidsongeschiktheid (groep 8)

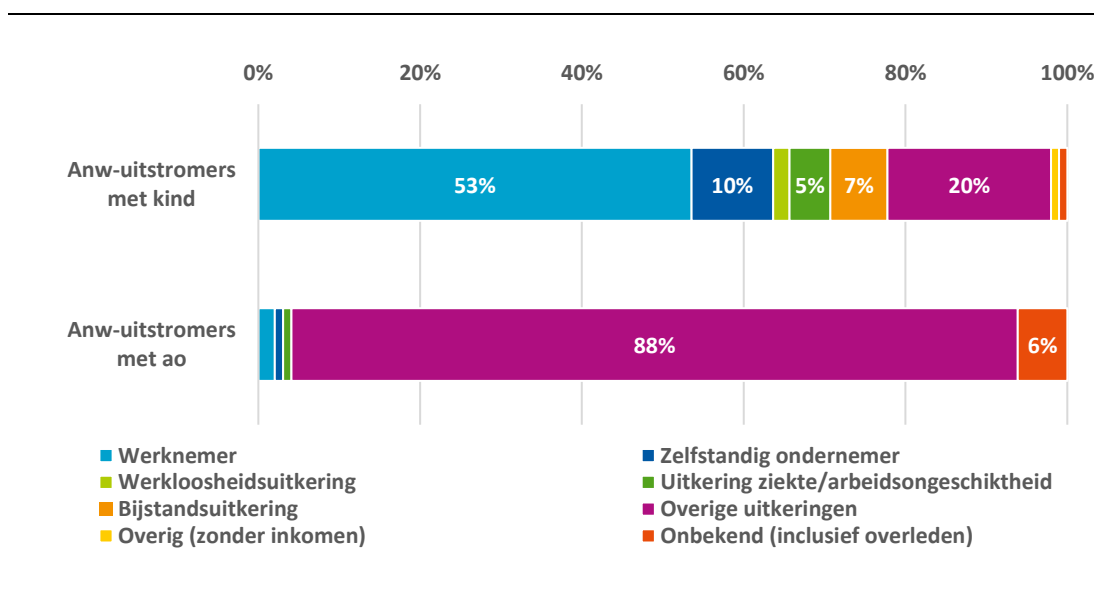

4.2 Sociaaleconomische categorie na uitstroom

Naast de gebeurtenis in het jaar van de uitstroom, is de sociaaleconomische categorie in het jaar na uitstroom bepaald voor uitstromers met minderjarige kinderen (groep 7) en met minimaal 45 procent arbeidsongeschiktheid (groep 8). Deze sociaaleconomische categorie is bepaald op basis van de belangrijkste inkomensbron. In figuur 10 is te zien dat er behoorlijke verschillen zijn tussen de twee groepen in de sociaaleconomische categorie na uitstroom.

Van de Anw-uitstromers die ten tijde van het ontvangen van de Anw-uitkering minderjarige kinderen hadden, is in het jaar na uitstroom 53 procent werknemer. Daarnaast is voor 20 procent een overige uitkering⁴ de belangrijkste inkomensbron in het jaar na uitstroom. Een klein deel is zelfstandig ondernemer (10 procent), ontvangt een bijstandsuitkering (7 procent), of een uitkering vanwege ziekte, arbeidsongeschiktheid (5 procent) of werkloosheid (2 procent).

Figuur 10. Sociaaleconomische categorie in het jaar na uitstroom van personen van wie de Anw-uitkering in 2012, 2013, 2014 of 2015 is beëindigd

Uitstromers die een Anw-uitkering ontvingen wegens arbeidsongeschiktheid, hebben een jaar na uitstroom voornamelijk inkomen uit een overige uitkering (88 procent). Voor slechts 3 procent is een jaar later loon uit een baan als werknemer of een eigen onderneming de belangrijkste inkomensbron. Voor 6 procent van de groep uitstromers met arbeidsongeschiktheid is de sociaaleconomische categorie een jaar na uitstroom onbekend.

⁴ Binnen de sociaaleconomische categorie vallen onder overige uitkeringen: overige sociale voorzieningen en (aanvullend) pensioen.

Bijlage 1: Technische toelichting

Over de tabellen

De tabellen in het onderzoek richten zich op verschillende groepen. Tabellen 1 tot en met 5 bevatten de zes verschillende groepen zoals gedefinieerd onder het kopje 'Populatie'. Deze groepen komen in elk van deze vijf tabellen terug. Voor deze groepen wordt de inkomenssituatie en sociaaleconomische categorie bekeken op verschillende peilmomenten. De verschillende groepen worden uitgesplitst naar geslacht, leeftijd en (indien van toepassing) leeftijd van het jongste kind. In tabel 1 wordt ook het opleidingsniveau van de groepen gepresenteerd.

Tabel 6 bevat Anw-uitstromers die zijn verdeeld in twee verschillende groepen.

Alle tabellen bevatten absolute aantallen voor de totalen en percentages voor de verhoudingen van de achtergrondkenmerken.

Peilmomenten van de tabellen

- Tabel 1 bevat het opleidingsniveau, de sociaaleconomische categorie en de inkomenssituatie aan het eind van het jaar voorafgaand aan het jaar van overlijden van de partner. Omdat gekeken wordt naar overleden partners in de periode 2012-2015, kan het peilmoment van deze tabel per groep dus liggen tussen 2011 en 2014.
- Tabel 2 bevat de sociaaleconomische categorie en de inkomenssituatie aan het eind van het jaar van overlijden van de partner. Dit kan liggen in de periode 2012-2015.
- Tabel 3 bevat de sociaaleconomische categorie en de inkomenssituatie aan het eind van het jaar na het jaar van overlijden van de partner. Dit kan liggen in de periode 2013-2016.
- Tabel 4 bevat de sociaaleconomische categorie en de inkomenssituatie aan het eind van het tweede jaar na het jaar van overlijden van de partner. Dit kan liggen in de periode 2014-2017. Omdat inkomensgegevens nog niet beschikbaar zijn voor het jaar 2017, zijn de personen die hun partner hebben verloren in 2015 niet in deze tabel opgenomen. Tabel 4 bevat daarom een kleinere en afwijkende populatie ten opzichte van de tabellen 1 tot en met 3.
- Tabel 5 bevat de sociaaleconomische categorie en de inkomenssituatie aan het eind van het derde jaar na het jaar van overlijden van de partner. Dit kan liggen in de periode 2015-2018. Omdat inkomensgegevens nog niet beschikbaar zijn voor het jaar 2017 en 2018, zijn de personen die hun partner hebben verloren in 2014 en 2015 niet in deze tabel opgenomen. Tabel 5 bevat daarom een kleinere en afwijkende populatie ten opzichte van de tabellen 1 tot en met 4.
- Tabel 6 bevat de gebeurtenissen op het moment van uitstroom van Anw-uitstromers en bevat de sociaaleconomische categorie van Anw-uitstromers in het jaar na uitstroom. De gebeurtenis op het moment van uitstroom kan liggen in de periode 2012-2015. De sociaaleconomische categorie kan liggen in de periode 2013-2016.

Populatie

De onderzoekspopulatie verschilt tussen de tabellen. De onderzoekspopulatie van de tabellen 1 tot en met 5 bestaat uit personen van 21 jaar tot de AOW-gerechtigde leeftijd, die in de jaren 2012 tot en met 2015 hun partner hebben verloren. Het gaat hierbij om samenwonende partners: samenwonenden met een huwelijksrelatie, geregistreerd partnerschap of samenwoonrelatie als stel op het moment van overlijden van de partner. Om voldoende informatie over achtergrondkenmerken in beeld te kunnen krijgen, betreffen het alleen de personen die aan het eind van het jaar waarin hun partner is overleden tot de Nederlandse bevolking behoren, dat wil zeggen

ingeschreven staan in de Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP). Van deze groep zal een deel de Anw instromen. Personen worden alleen meegenomen in dit onderzoek als er sprake was van een samenwonenden met een huwelijk, geregistreerd partnerschap of samenwoonrelatie als stel op het moment van overlijden van de partner.

De populatie in de tabellen 1 tot en met 5 wordt onderverdeeld in vijf groepen om een zo goed mogelijk beeld te geven van de verschillende soorten nabestaanden.

De vijf groepen zijn:

- Groep 1 - Anw-ontvangers met kind: nabestaanden die een Anw-uitkering ontvangen omdat zij minimaal één minderjarig kind hebben.
- Groep 2 - Anw-ontvangers met ao (arbeidsongeschiktheid): nabestaanden die een Anw-uitkering ontvangen omdat zij voor minimaal 45% arbeidsongeschikt zijn.
- Groep 3 - Niet Anw-ontvangers met laag inkomen: nabestaanden die geen Anw-uitkering ontvangen omdat zij geen minderjarige kinderen hebben en niet (of minder dan 45%) arbeidsongeschikt zijn.
- Groep 4 - Niet Anw-ontvangers met kind of ao (arbeidsongeschiktheid): nabestaanden die door een te hoog inkomen uit arbeid geen Anw-uitkering ontvangen (de nihil- of nuluitkeringen); er zou recht kunnen zijn op basis van minderjarige kinderen of arbeidsongeschiktheid.
- Groep 5 - Potentieel Anw-gerechtigden: nabestaanden die potentieel Anw-gerechtigd zijn maar geen Anw-uitkering hebben aangevraagd of ontvangen.

Er wordt daarnaast een aanvullende groep uitgelicht die overlapt met groep 1 en 2:

- Groep 6 - Nieuwe instroom in 2015/16: nabestaanden die instromen in de Anw in 2015 of 2016.

De onderzoekspopulatie voor tabel 6 bestaat uit personen van wie in de jaren 2012 tot en met 2015 de Anw-uitkering beëindigd is. Deze personen worden onderverdeeld in twee verschillende groepen:

- Groep 7 - Anw-uitstromers met kind: nabestaanden die een Anw-uitkering ontvangen omdat zij minimaal één minderjarig kind hebben.
- Groep 8 - Anw-uitstromers met ao (arbeidsongeschiktheid): nabestaanden die een Anw-uitkering ontvangen omdat zij voor minimaal 45% arbeidsongeschikt zijn.

Beide groepen in tabel 6 betreffen personen ouder dan 21 jaar aan het eind van het jaar vóór uitstroom. De maand van uitstroom betreft de maand waarin de Anw-gerechtigde voor het laatst Anw ontvangt.

Indeling van de groepen

Om na te gaan of een persoon recht heeft op Anw op basis van het inkomen, is gekeken of het inkomen van een persoon onder de huidige wettelijke inkomensgrens voor Anw valt. Indien een persoon per maand meer dan 2.577 euro verdient aan loon, winst uit eigen onderneming of inkomen uit (vervroegd) pensioen, dan bestaat er geen recht op een Anw-uitkering. Indien een persoon een uitkeringsbedrag (op basis van recht op WW, ao, ZW en diverse andere uitkeringen) ontvangt dat hoger ligt dan 1.187 euro, dan bestaat er eveneens geen recht op een Anw-uitkering. In alle andere gevallen bestaat er wel recht op basis van het inkomen van een persoon.

Het CBS beschikt over geschatte bruto maandbedragen van het loon, winst uit eigen onderneming, uit pensioen en uitkeringsbedragen uit WW, AO, ZW en overige uitkeringen. Door deze bedragen per persoon te sommeren is bepaald of er recht zou kunnen zijn op een Anw-uitkering. Voor Anw-instromers is de peilmaand de maand vóór instroom in de Anw. Voor de groep niet-instromers is de peilmaand de maand van overlijden van de partner. Indien er recht is op Anw op basis van het

inkomen, dan is dit aangeduid als 'laag inkomen'. Indien er geen recht is op Anw op basis van het inkomen, dan is dit aangeduid als 'hoog inkomen'.

Hieronder staat vermeld hoe de groepen zijn afgebakend:

Groep 1 - Anw-ontvangers met kind:

- Partner is overleden in 2012, 2013, 2014 of 2015.
- Persoon is instromer in Anw in jaar van overlijden of jaar na overlijden partner.
- Persoon heeft aan het eind van het jaar van Anw-instroom minimaal één minderjarig kind in het huishouden.
- Het Anw-uitkeringsbedrag is niet nul of nihil, of het Anw-uitkeringsbedrag is nul of nihil maar het inkomen in de maand vóór Anw-instroom is laag.

Groep 2 - Anw-ontvangers met ao:

- Partner is overleden in 2012, 2013, 2014 of 2015.
- Persoon is instromer in Anw in jaar van overlijden of jaar na overlijden partner.
- Persoon heeft aan het eind van het jaar van Anw-instroom géén minderjarig kind in het huishouden. Persoon is aan het eind van het jaar van Anw-instroom voor minimaal 45% arbeidsongeschikt.
- Het Anw-uitkeringsbedrag is niet nul of nihil, of het Anw-uitkeringsbedrag is nul of nihil maar het inkomen in de maand vóór Anw-instroom is laag.

Groep 3 - Niet Anw-ontvangers met laag inkomen:

- Partner is overleden in 2012, 2013, 2014 of 2015.
- Persoon is geen instromer in de Anw.
- Persoon heeft aan het eind van het jaar van overlijden partner géén minderjarig kind in het huishouden.
- Persoon is aan het eind van het jaar van overlijden partner niet voor minimaal 45% arbeidsongeschikt.
- Persoon heeft een laag inkomen.

Groep 4 - Niet Anw-ontvangers met kind of ao:

- Partner is overleden in 2012, 2013, 2014 of 2015.
- Persoon is geen instromer in de Anw of persoon is wel instromer (in het jaar van overlijden van de partner of het jaar na overlijden van de partner) en het Anw-uitkeringsbedrag is nul of nihil.
- Persoon heeft aan het eind van het jaar van overlijden partner (of aan het eind van het jaar van Anw-instroom) een minderjarig kind in het huishouden en/of is voor minimaal 45% arbeidsongeschikt.
- Persoon heeft een hoog inkomen.

Groep 5 - Potentieel Anw-gerechtigden:

- Partner is overleden in 2012, 2013, 2014 of 2015.
- Persoon is geen Anw instromer.
- Persoon heeft aan het eind van het jaar van overlijden partner minimaal één minderjarig kind in het huishouden en/of is voor minimaal 45% arbeidsongeschikt.
- Persoon heeft een laag inkomen in de maand van overlijden van de partner.

Groep 6 - Nieuwe instroom in 2015/16:

- Partner is overleden in 2015.

- Anw instromer in 2015 of 2016.
- Het Anw-uitkeringsbedrag is niet nul of nihil, of het Anw-uitkeringsbedrag is nul of nihil maar het inkomen in de maand vóór Anw-instroom is laag.

Groep 7 - Anw-uitstromers met kind:

- Persoon waarvan de Anw-uitkering is beëindigd in 2012, 2013, 2014 of 2015.
- Persoon had aan het eind van het jaar voor uitstroom minimaal één minderjarig kind in het huishouden
- Persoon had aan het eind van het jaar voor uitstroom een Anw-uitkering.

Groep 8 - Anw-uitstromers met ao:

- Persoon waarvan de Anw-uitkering is beëindigd in 2012, 2013, 2014 of 2015.
- Persoon was aan het eind van het jaar voor uitstroom voor minimaal 45% arbeidsongeschikt. Of persoon was aan het eind van het jaar voor uitstroom niet 45% arbeidsongeschikt maar heeft ook geen minderjarig kind in het huishouden.
- Persoon had aan het eind van het jaar voor uitstroom een Anw-uitkering.

De hoogte van het inkomen, de mate van arbeidsongeschiktheid en de aanwezigheid van minderjarige kinderen worden bepaald op verschillende peilmomenten. Voor Anw-instromers betreft de peilmaand voor de hoogte van het inkomen de maand vóór instroom in de Anw en het peilmoment voor de arbeidsongeschiktheid en minderjarige kinderen het einde van het jaar van Anw-instroom. Voor niet-instromers betreft de peilmaand voor de hoogte van het inkomen de maand van het overlijden van de partner en het peilmoment voor de arbeidsongeschiktheid en minderjarige kinderen het einde van het jaar van het overlijden van de partner.

Voor groep 2, 4 en 8 wordt het arbeidsongeschiktheidspercentage bepaald aan de hand van de mate van arbeidsongeschiktheid zoals geregistreerd in de ao-uitkeringsbestanden, afkomstig van het UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen). Deze bestanden bevatten alle ex-werknemers die een ao-uitkering ontvangen. Er is echter ook een groep personen bij wie de arbeidsongeschiktheid via de SVB (Sociale Verzekeringsbank) wordt bepaald. Dit zijn personen die geen arbeidsverleden hebben (en dus geen ao-uitkering), maar die bij hun Anw-aanvraag hebben aangegeven arbeidsongeschikt te zijn. In zo'n geval wordt het UWV ingeschakeld door SVB om te bepalen of deze mensen inderdaad (tijdelijk) arbeidsongeschikt zijn. Omdat deze personen anders abusievelijk buiten beeld blijven, worden deze apart toegevoegd: Voor deze groep wordt aangenomen dat zij arbeidsongeschikt zijn op grond waarvan ze een Anw-uitkering ontvangen, aangezien zij volgens registraties geen minderjarige kinderen hebben en toch een Anw-uitkering ontvangen.

- Voor groep 2 betekent dit dat personen die hun partner verliezen in 2012-2015, instromen in de Anw in het jaar van overlijden partner of het jaar na overlijden partner, die geen minderjarig kind hebben, niet voor minimaal 45% arbeidsongeschikt zijn volgens de UWV ao-uitkeringsbestanden en geboren zijn na 1949 aan deze groep worden toegevoegd.
- Voor groep 4 betekent dit dat instromers met een nul- of nihil-uitkering en een hoog inkomen, zonder minderjarige kinderen, zonder arbeidsongeschiktheid volgens de ao-uitkeringsbestanden van het UWV, die geboren zijn na 1949 en instromen in de Anw in het jaar van overlijden partner of het jaar hierna, worden meegeteld in deze groep.
- Voor groep 8 betekent dit dat personen waarvan de Anw-uitkering is beëindigd in 2012, 2013, 2014 of 2015, die niet voor minimaal 45% arbeidsongeschikt zijn volgens de UWV ao-uitkeringsbestanden en geen minderjarig kind hadden aan het eind van het jaar voor uitstroom, aan deze groep worden toegevoegd.

Als nabestaanden voor 1950 geboren zijn, hebben zij recht op Anw ongeacht of zij voor minimaal 45% arbeidsongeschikt zijn of een minderjarig kind hebben. Personen die voor 1950 geboren zijn en instromen in de Anw in het jaar van overlijden of het jaar na overlijden van de partner, die geen minderjarig kind in het huishouden hebben en die niet voor minimaal 45% arbeidsongeschikt zijn op basis van de UWV ao-uitkeringsbestanden, worden in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

Variabelen

Persoonskenmerken van de groepen

In tabellen 1 tot en met 5 worden de zes groepen in de kolommen uitgesplitst naar de volgende persoonskenmerken: geslacht, leeftijd en leeftijd van het jongste kind (voor groepen 1, 4, 5 en 6). Deze kenmerken zijn op één moment in de tijd vastgesteld. Het gaat steeds om de situatie aan het einde van het kalenderjaar waarin de partner is overleden. Deze indeling wijzigt dus niet tussen de tabellen. Als een persoon in de leeftijdscategorie 21 tot 30 jaar valt in het jaar van overlijden van de partner (tabel 2), behoort deze persoon ook in alle andere tabellen tot deze groep. Dit geldt voor elk van de zes groepen in tabellen 1 tot en met 5.

Geslacht

Geslacht volgens het BRP aan het einde van het kalenderjaar waarin de partner is overleden.

Leeftijd

Leeftijd aan het einde van het kalenderjaar waarin de partner is overleden.

Voor de leeftijdsklasse '50 tot AOW-leeftijd' geldt dat de AOW-leeftijd sinds 2013 geleidelijk is verhoogd. Tot en met 2012 was de AOW-leeftijd 65 jaar. In 2013 werd de AOW-leeftijd 65 jaar en één maand. In 2014 was de AOW-leeftijd 65 jaar en twee maanden. In 2015 was de AOW-leeftijd 65 jaar en drie maanden.

Leeftijd van het jongste kind

Leeftijd van het jongste kind in het huishouden aan het einde van het kalenderjaar waarin de partner is overleden.

Opleidingsniveau

Het hoogst behaalde opleidingsniveau wordt bepaald in oktober in het jaar vóór het overlijdensjaar van de partner en is alleen gepresenteerd in tabel 1. Het hoogst behaalde opleidingsniveau wordt weergegeven als een percentage, in drie klassen: laag, middelbaar en hoog.

Het opleidingsniveau is niet integraal beschikbaar voor de hele bevolking, dus er is gebruik gemaakt van een weging. Hierdoor hebben de cijfers een betrouwbaarheidsmarge, wat is aangegeven met kleuren. De groene percentages kennen een betrouwbaarheid van minimaal 90%. De oranje percentages hebben een betrouwbaarheid van minimaal 80%.

Sociaaleconomische categorie

De sociaaleconomische categorie wordt bepaald voor elk van tabellen 1 tot en met 5. De arbeidsmarktpositie betreft de positie met het hoogste inkomen in het jaar en of een persoon is ingeschreven bij een onderwijsinstelling. De sociaaleconomische categorie kan alleen bepaald worden voor personen die op 1 januari tot de Nederlandse bevolking behoren.

- Hierbij vallen onder 'overige uitkeringen' de overige sociale voorzieningen en (aanvullend) pensioen.

Wekelijkse arbeidsduur

De wekelijkse arbeidsduur betreft de arbeidsduur van alle banen van een persoon op de laatste vrijdag voor kerst. Indien iemand meerdere banen heeft, dan worden alle uren van die banen bij elkaar opgeteld.

Re-integratie voorziening

De inzet van re-integratievoorzieningen vindt plaats door gemeenten en bevat naast re-integratievoorzieningen ook participatieplaatsen, WIW/ID-banen en loonkostensubsidies.

Primaire en secundaire inkomensbron van het huishouden

De primaire inkomensbron van het huishouden betreft de inkomenssoort binnen het huishouden van de nabestaande met het hoogste bedrag. Dit wordt bepaald door alle inkomenssoorten per huishouden bij elkaar op te tellen (negatieve bedragen worden ook mee gesommeerd) en vervolgens per huishouden de inkomenssoort te bepalen dat het hoogste bedrag kent.

De secundaire inkomensbron van het huishouden betreft het hoogste inkomen binnen het huishouden, na de primaire inkomensbron. De primaire en secundaire inkomensbron zijn nooit gelijk aan elkaar. De primaire inkomensbron en secundaire inkomensbron kunnen alleen bepaald worden voor personen die op 1 januari tot de Nederlandse bevolking behoren.

- Hierbij vallen onder 'pensioenuitkering' de AOW, (aanvullend) pensioen en lijfrente.
- Onder 'overige uitkeringen' vallen de IOAW, IOAZ, Wajong, BBZ en oorlogs- en verzetspensioen.
- Het 'inkomen uit vermogen' bestaat uit (obligaties, dividend, aanmerkelijk belang, onroerend goed, eigen woning, rente)

Inkomensklasse van huishouden

De inkomensklasse van het huishouden kan gezien worden als een maatstaf voor de welvaart van huishoudens en is gebaseerd op het besteedbaar inkomen van het huishouden. Het besteedbaar inkomen van een huishouden bestaat uit het bruto-inkomen verminderd met betaalde inkomensoverdrachten zoals alimentatie van de ex-echtgeno(o)t(e), premies inkomens-verzekeringen zoals premies betaald voor sociale verzekeringen, volksverzekeringen en particuliere verzekeringen in verband met werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en ouderdom en nabestaanden, premies ziektekostenverzekeringen, en belastingen op inkomen en vermogen.

Om het inkomen van huishoudens van verschillende grootte en samenstelling vergelijkbaar te maken wordt het inkomen gestandaardiseerd. Standaardiseren gebeurt door het besteedbare huishoudensinkomen te delen door een factor die uitdrukt hoe groot het schaalvoordeel is bij het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Hierbij is het eenpersoonshuishouden als norm gekozen. Het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen kan alleen bepaald worden voor personen die op 1 januari tot de Nederlandse bevolking behoren.

Verandering in inkomenssituatie

In tabellen 2 tot en met 5 is weergegeven of er in het jaar van de betreffende tabel één van de volgende wijzigingen, ten opzichte van het voorgaande jaar, heeft plaatsgevonden voor een nabestaande. Hierbij is een vergelijken gemaakt van de situatie aan het einde van het verslagjaar met de situatie aan het einde van een jaar eerder voor de volgende zaken:

- *Wekelijkse arbeidsduur toegenomen met minimaal 4 uur:* een persoon wordt binnen deze verandering geteld, wanneer er minimaal 4 uur per week meer wordt gewerkt t.o.v. het voorgaande jaar. Indien een persoon in het voorgaande jaar geen baan had, maar in het jaar van de tabel minimaal 4 uur per week werkte, wordt de persoon ook geteld. Het gaat hierbij om werkzame uren als werknemer.

- *Wekelijkse arbeidsduur afgenomen met minimaal 4 uur*: een persoon wordt binnen deze verandering geteld, wanneer er minimaal 4 uur per week minder wordt gewerkt t.o.v. het voorgaande jaar. Indien een persoon in het voorgaande jaar een baan had voor minimaal 4 uur per week, maar in het jaar van de tabel geen baan meer heeft, wordt de persoon ook geteld. Het gaat hierbij om werkzame uren als werknemer.
- *Instroom in werkloosheidsuitkering*: indien een persoon in het jaar van de betreffende tabel een WW-uitkering ontvangt en in het jaar hieraan voorafgaand niet, dan wordt de persoon binnen deze verandering geteld.
- *Instroom in bijstandsuitkering*: indien een persoon in het jaar van de betreffende tabel een algemene bijstandsuitkering ontvangt en in het jaar hieraan voorafgaand niet, dan wordt de persoon binnen deze verandering geteld.
- *Instroom in Anw-uitkering*: indien een persoon in het jaar van de betreffende tabel een Anw-uitkering ontvangt en in het jaar hieraan voorafgaand niet, dan wordt de persoon binnen deze verandering geteld. Het betreft echter geen verandering wanneer er in het jaar van de tabel een Anw-uitkering wordt ontvangen die nihil is, terwijl in het jaar voorafgaand geen Anw-uitkering werd ontvangen. Hiernaast geldt voor groep 1, 2 en 5 dat voor degenen die in het voorgaande jaar een Anw-uitkering ontvangen met een nul- of nihilbedrag en in het jaar van de tabel een Anw-uitkering ontvangen zonder nul- of nihilbedrag, dit wel als verandering in inkomenssituatie wordt geteld. Dit is gedaan omdat deze groepen in de loop van de tijd toch kunnen instromen (met nul- of nihilbedrag) en later een volledige Anw-uitkering kunnen ontvangen. Deze gevallen worden als verandering in inkomenssituatie meegeteld.
- *Uitstroom uit Anw-uitkering*: indien een persoon in het jaar van de betreffende tabel geen Anw-uitkering ontvangt en in het jaar hieraan voorafgaand wel, dan wordt de persoon binnen deze verandering geteld. Er wordt hier geen rekening gehouden met nul- of nihilbedragen.
- *Inkomen toegenomen*: indien een persoon in het jaar van de betreffende tabel minimaal 500 euro meer inkomen had t.o.v. het jaar voorafgaand (de voor dit onderzoek bepaalde grens), dan wordt dit als verandering in inkomenssituatie meegeteld. Deze verandering wordt alleen geteld indien in beide jaren het inkomen bekend is. Het inkomen is gebaseerd op het totaal aan persoonlijk inkomen. Dit bevat de volgende bestanddelen van het bruto-inkomen van een persoon: inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen onderneming, uitkering inkomensverzekeringen en uitkering sociale voorzieningen (met uitzondering van kinderbijslag en kindgebonden budget). Premies inkomensverzekeringen zijn in mindering gebracht.
- *Inkomen afgenomen*: indien een persoon in het jaar van de betreffende tabel minimaal 500 euro minder inkomen had t.o.v. het jaar voorafgaand (de voor dit onderzoek bepaalde grens), dan wordt dit als verandering in inkomenssituatie meegeteld. Hiervoor gelden dezelfde voorwaarden als bij toename van inkomen.
- *Verandering in primaire inkomensbron*: indien de primaire inkomensbron van een persoon in het jaar van de betreffende tabel verschilt t.o.v. de primaire inkomensbron in het jaar hieraan voorafgaand, dan wordt dit als verandering meegeteld. Deze verandering wordt alleen geteld indien in beide jaren de primaire inkomensbron bekend is.

Een persoon kan meerdere veranderingen in inkomenssituatie hebben en daarom meerdere keren worden geteld.

Gebeurtenis in jaar van uitstroom

- AOW-leeftijd bereikt: Indien de persoon aan het eind van het jaar vóór uitstroom nog niet de AOW-leeftijd heeft bereikt, en aan het eind van het jaar van uitstroom wel.
- Jongste kind is 18 jaar geworden: Indien de persoon aan het eind van het jaar vóór uitstroom een minderjarig kind in het huishouden heeft en aan het eind van het jaar van uitstroom geen minderjarig kind in het huishouden heeft. Deze gebeurtenis kan alleen voorkomen voor groep 7 (Anw-uitstromers met kind).
- Niet meer minimaal 45% arbeidsongeschikt: Indien de persoon aan het eind van het jaar vóór uitstroom minimaal 45% arbeidsongeschikt was, en aan het eind van het jaar van uitstroom niet. Deze gebeurtenis wordt alleen bepaald voor personen die o.b.v. de ao-uitkeringsbestanden van het UWV minimaal 45% arbeidsongeschikt waren.
- Inkomen uit arbeid toegenomen tot boven de wettelijke inkomensgrens: Indien de persoon aan het eind van het jaar vóór uitstroom een maandinkomen had dat op of onder de wettelijke inkomensgrens van 2.577 euro lag, en aan het begin van het jaar na het jaar van uitstroom hoger was dan 2.577 euro. Als maandinkomen wordt inkomen uit arbeid bedoeld, dit is de sommatie van loon uit werk en inkomen uit eigen onderneming. Omdat de uitstroom kan plaatsvinden in december, wordt het maandinkomen aan het begin van het jaar volgend op het uitstroomjaar aangehouden. Op dat moment is met zekerheid te zeggen dat de uitstroom heeft plaatsgevonden.
- Heeft een re-integratietraject gevolgd: Deze categorie betreft alleen personen waarvan het inkomen uit arbeid is toegenomen tot boven de wettelijke inkomensgrens en alleen weergegeven wanneer een persoon ultimo het jaar vóór uitstroom of ultimo jaar van uitstroom re-integratie had (inclusief participatieplaatsen, WIW/ID-banen en loonkostensubsidies).
- Samen gaan wonen met nieuwe partner: Indien de persoon aan het eind van het jaar vóór uitstroom geen partner had, en aan het eind van het jaar van uitstroom wel een partner had. Als een persoon aan het eind van het jaar vóór uitstroom een partner had en aan het eind van het jaar van uitstroom een andere partner had, wordt dit niet als gebeurtenis geteld.
- Overlijden: Indien de persoon overlijdt in het uitstroomjaar, dan wordt dit als gebeurtenis geteld. Indien een persoon overlijdt in het uitstroomjaar, dan worden alle andere gebeurtenissen leeggemaakt.
- Geëmigreerd: Indien de persoon aan het eind van het jaar vóór uitstroom nog tot de Nederlandse bevolking behoorde (d.w.z. ingeschreven in de BRP), maar aan het eind van het jaar van uitstroom niet meer (exclusief overlijden).
- Onbekend: Indien geen van bovenstaande gebeurtenissen van toepassing is op een persoon, dan wordt de gebeurtenis 'Onbekend' gevuld.
- Uitgestroomd in september 2013: personen die gebeurtenis 'onbekend' hebben en uitstromen in september 2013 worden apart weergegeven. Er is namelijk sprake van een grote uitstroom in 2013 als gevolg van een wetswijziging. Zie 'Aandachtspunten bij de cijfers'.

Bij een persoon kunnen meerdere gebeurtenissen hebben plaatsgevonden waardoor de persoon meerdere keren kan worden geteld.

Sociaaleconomische categorie na uitstroom

De sociaaleconomische categorie in tabel 6 wordt op dezelfde wijze bepaald als de sociaaleconomische categorie in tabel 1 tot en met 5. De arbeidsmarktpositie in tabel 6 betreft de positie met het hoogste inkomen in het jaar na uitstroom uit de Anw. Ook wordt gekeken of een persoon is ingeschreven bij een onderwijsinstelling. Zie ook het kopje 'Sociaaleconomische categorie'.

Aandachtspunten bij de cijfers

Afronding

Absolute aantallen in de tabellen zijn afgerond op tientallen. Percentages die zijn gebaseerd op aantallen onder de 10 worden vervangen door een punt. Daarnaast is in dit onderzoek gebruik gemaakt van integrale gegevens over inkomens. Om betrouwbare informatie hierover weer te geven zijn cijfers alleen weergegeven wanneer het kolomtotaal 100 of hoger is.

Weging

Het hoogst behaalde opleidingsniveau is niet voor de hele Nederlandse bevolking beschikbaar. Het opleidingsniveau dat gepresenteerd is in tabel 1 is deels gebaseerd op steekproefwaarnemingen. Daarom is gebruikgemaakt van een ophooggewicht en hebben de gepresenteerde aantallen in tabel 1 een betrouwbaarheidsmarge. De groene percentages kennen een betrouwbaarheid van minimaal 90%, terwijl de gele percentages een betrouwbaarheid van minimaal 80% kennen.

Neem bijvoorbeeld het aandeel personen in de groep Anw-ontvangers met kind, dat hoogopgeleid is. Dit is 23%. Dit percentage heeft een marge van maximaal 10%. Dat betekent dat met 90% zekerheid gesteld kan worden dat het werkelijke aandeel personen met hoog opleidingsniveau binnen deze groep 23% is.

Niet-samenwonende gehuwden en personen met geregistreerd partnerschap

Personen van 21 jaar tot de AOW-leeftijd, die op het moment van overlijden van hun partner niet samenwoonden, zijn niet meegenomen in dit onderzoek. Deze groep betreft naar verwachting ongeveer één tot drie procent van alle nabestaanden binnen deze leeftijdsgroep in de periode 2012 tot en met 2015.

Overige aandachtspunten

Per 1 juli 2013 heeft er in de Anw een wetswijziging plaatsgevonden. De Anw is vanaf dit moment volledig inkomensafhankelijk geworden en de halfwezenuitkering is onderdeel geworden van de nabestaandenuitkering van de ouder. Nabestaanden met minderjarige kinderen ontvangen hierdoor een hogere nabestaandenuitkering, maar omdat de Anw volledig inkomensafhankelijk is geworden houdt dit ook in dat er voor nabestaanden geen recht meer bestaat op een nabestaandenuitkering bij een bruto modaal jaarinkomen (circa 33.500 euro). Voor de nabestaanden die op 1 april 2013 al recht hadden op een Anw-uitkering geldt deze verandering per 1 oktober 2013. Hierdoor vindt er relatief veel uitstroom plaats in september 2013. Het is echter niet te zeggen dat alle uitstromers in deze maand uitstromen vanwege de wetswijziging.

Begrippen

Ao-uitkering - Periodieke uitkering op grond van arbeidsongeschiktheidswetten. Dit zijn de wettelijke regelingen tegen de financiële gevolgen van langdurige arbeidsongeschiktheid, zoals WIA, WAO, WAZ, Wajong en Wet Wajong.

Sociaaleconomische categorie - De positie van het hoogste inkomen van een persoon in het jaar, hiernaast wordt gekeken of een persoon is ingeschreven bij een onderwijsinstelling. In dat geval wordt de persoon als scholier/student aangemerkt.

Bijstandsuitkering - Uitkering die wordt verstrekt op grond van de Wet werk en bijstand (Wwb). De Wwb is per 1 januari 2015 gewijzigd en heet sindsdien Participatiewet.

Geregistreerd partnerschap - Een op het huwelijk lijkende relatie tussen twee personen van gelijk of van verschillend geslacht, vastgelegd in een akte van de Burgerlijke Stand. Per 1 januari 1998 is in Nederland het geregistreerd partnerschap ingevoerd.

Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van een huishouden - Het besteedbaar inkomen van het huishouden is gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Deze correctie vindt plaats met behulp van equivalentiefactoren. In de equivalentiefactor komen de schaalvoordelen tot uitdrukking die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Met behulp van de equivalentiefactoren worden alle inkomens herleid tot het inkomen van een eenpersoonshuishouden. Op deze wijze zijn de welvaartsniveaus van huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt. Het gestandaardiseerd inkomen is een maat voor de welvaart van (de leden van) een huishouden.

Huwelijk - Wettelijke verbintenis tot het samenleven van twee personen. Sinds april 2001 staat het huwelijk ook open voor personen van hetzelfde geslacht.

Opleidingsniveau - Het hoogst behaalde onderwijsniveau waarvoor een diploma is behaald, óf het hoogste onderwijsniveau dat volledig is doorlopen (als voor het behalen van de opleiding een diploma niet van toepassing is). Als een opleiding (nog) niet is afgerond, gaat het om het onderwijsniveau dat wordt vereist om deze opleiding te kunnen volgen.

In deze tabellenset worden drie niveaus onderscheiden:

- Laag (primair onderwijs en secundair onderwijs, eerste fase): onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo of de assistentenopleiding (mbo-1).
- Middelbaar (secundair onderwijs, tweede fase): onderwijs op het niveau van de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo-2), de vakopleiding (mbo-3) of de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo-4).
- Hoog (hoger onderwijs): onderwijs op het niveau van hbo of wo.

Primaire inkomensbron van het huishouden - De inkomenssoort binnen het huishouden van de nabestaande met het hoogste bedrag, bepaald door alle inkomenssoorten per huishouden bij elkaar op te tellen (inclusief negatieve bedragen) en vervolgens per huishouden de inkomenssoort te bepalen dat het hoogste bedrag kent.

Secundaire inkomensbron van het huishouden - De inkomenssoort binnen het huishouden van de nabestaande met het hoogste bedrag na de primaire inkomensbron van het huishouden, bepaald door alle inkomenssoorten per huishouden bij elkaar op te tellen (inclusief negatieve bedragen) en vervolgens per huishouden de inkomenssoort te bepalen dat het hoogste bedrag kent, na de primaire inkomensbron.

Re-integratievoorziening - De gemeenten en het UWV WERKbedrijf zetten trajecten in om te voorkomen dat personen langdurig werkloos worden of in een sociaal isolement terecht komen. De Statistiek Re-integratie door Gemeenten (SRG) bevat re-integratievoorzieningen die zijn aangeboden door de gemeenten, waaronder WIW/ID-banen, loonkostensubsidies en participatieplaatsen.

Wekelijkse arbeidsduur - De gesommeerde wekelijkse duur in uren van alle banen van een persoon, op de laatste vrijdag voor kerst in een jaar.

Werknemer - Persoon die in een arbeidsovereenkomst afspraken met een economische eenheid maakt om arbeid te verrichten waartegenover een financiële beloning staat.

WIW/ID-banen - WIW-banen zijn werkervaringsplaatsen voor langdurig werklozen, op basis van het besluit Werk inschakeling Werkzoekenden. In-en-Doorstroombanen (ID-banen, de oude Melkertbanen) zijn gesubsidieerde arbeidsplaatsen op basis van het Besluit In- en Doorstroombanen. Instroom in deze regelingen is per 1 januari 2004 niet meer mogelijk en de regelingen worden decentraal afgebouwd.

WW-uitkering - Een uitkering krachtens de Werkloosheidswet (WW). De WW-uitkering biedt werkloze werknemers, met voldoende arbeidsverleden en die beschikbaar zijn voor arbeid, financiële steun. De duur van de uitkering is afhankelijk van het arbeidsverleden van de verzekerde. Het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) beoordeelt of men voor een WW-uitkering in aanmerking komt.

Zelfstandig ondernemer - Een persoon die arbeid verricht voor eigen rekening of risico in een eigen bedrijf of praktijk.

Ziektewetuitkering - Uitkering die wordt verstrekt op grond van de Ziektewet (ZW). Deze wet regelt dat zieke werknemers, in gevallen waarbij de loondoorbetalingsverplichting voor de werkgever niet van toepassing is, recht hebben op een uitkering.

Afkortingen

AO - Arbeidsongeschiktheid

Anw - Algemene nabestaandenwet

AOW - Algemene ouderdomswet

BBZ - Besluit bijstandverlening zelfstandigen

BRP - Basisregistratie Personen

CBS - Centraal Bureau voor de Statistiek

CvB - Centrum voor Beleidsstatistiek

DGA - Directeur-grootaandeelhouder

IOAW - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers

IOAZ - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen

SOI - Standaard onderwijsindeling

SSB - Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden

SRG - Statistiek Re-integratie door Gemeenten

SVB - Sociale Verzekeringsbank

SZW - Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

UWV - Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen

Wajong - Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten

WAO - Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering

WAZ - Wet arbeidsongeschiktheid zelfstandigen

WIA - Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen

WW - Werkloosheidswet

WWB - Wet werk en bijstand

ZW - Ziektewet